

գիրքը գնողները, բացի օգտակար բան կարդալուց, մի համակրելի և բարի նպատակի էլ կընպաստեն.

ՌՐԻՁ

Պրոֆ. Փ. Բատցէլ. Տարերը ազգագրութեան. զերմթարգմ. Իս. Յարութիւնեանց. Թիֆլիս. 1802. զ. 50 կ.

Պրոֆէսոր Բատցէլը, Լապցիգի համալսարանի աշխարհագրութեան անուանի ուսուցչապետը, լատինի է իւր եռահատոր «Ազգագրութիւն» (Völkerkunde)՝ աշխատութեամբ, որ արդիւնք է իւր բազմաթիւ ճանապարհորդութեանց և վարկնի ազգերի կեանքի ուսումնասիրութեան:

Այս հիմնական աշխատութիւնը ժողովրդին աւելի մատչելի անելու համար՝ հեղինակը հրատարակել է գերմաներէն լեզուով դուա համառօտութիւնը «Տարերը ազգագրութեան» վերնադրով, որի թարգմանութիւնն է լոգուածիս վերնագիրը կրող աշխատութիւնը. Գիրքը բաժանուած է միջանի դուլիւնների, որոնց մէջ ամենից հետաքրքրականը Դ. և Ե. դուլիւններն են, «լեզուն» և «կրօնը», ուր հեղինակը մանրամասն հետազոտում է լեզուների և կրօնների հոգեբանական ծագումը, ի նկատի ունենալով բնական կամ վարկնի ազգերը:

Ազգագրական նիւթեր հաւաքելը մեղանում էլ բաւական տարիներ առաջ է սկսուել և այդ ճիւղի նահապետը իրաւամբ պէտք է համարել հանգուցեալ Գարեգին եպիս. Սրուանձտեանցին, որ դեռ վաթսուական թուականներին «Արծիւ վասպուրական»-ի մէջ սկսել էր հետաքրքրական լոգուածներ հրատարակել մեր աշխարհի շանազան մասերի վերաբերեալ և իւր սիրուն, ճկուն և սահուն լեզուով հոգի ու շունչ տալ անկենդան հալ ժողովրդին, նորա լեզուին ու սովորութիւններին, նորա զիր ու դպրութեան, նորա կենցաղին. Սակայն աւանդ, որ մի Սրուանձտեան միայն ունեցանք, նա եղաւ այդ մասում առաջինը և վերջինը և չթողեց իւր լեռնից ոչ մի արժանաւոր լաջորդ:

Մեր մէջ էլ ազգագրութեամբ զբաղողները պէտք է ուսումնասիրեն պր. Բատցէլի աշխատութեան նման զրուածքներ, որպէս զի կարողանան հաւաքուած նիւթերը մշակել գիտութեան արդի պահանջների համաձայն: Այս տեսակէտից

լիշեալ թարգմանութիւնը մենք գտնում ենք խիստ նպատակաւարմար և լանձնարարում ենք մեր ընթերցողներին։

Գիրքը թարգմանուած է թարգմանչին լատուկ մաքուր հայերէնով։

Ա.

Leopold Von Ranke's Bildungsjahre und Geschichtsauffassung. Von Dr. Wahan Nalbandian. Leipzig. B. G. Teubner, 1902. էջ VIII+103. գիրն է 3, 40 մարկ։

Գերմանական համալսարաններում ուսանողները գիտութիւնների տեսութիւնների հետ միասին՝ միջոց ունին նաև փորձնական պարապմունքներ ունենալու ուսուցչապետների ղեկավարութեամբ փորձնական պարապմունքներ ունին հէթ միայն դորժնական գիտութիւնների ուսանողները—բժիշկները, քիմիկոսները և այլն—այլ նաև զուտ տեսական գիտութիւններ սովորողները, ինչպէս օրինակ պատմութեան, աշխարհագրութեան, փիլիսոփայութեան և այլն ունինդիրները։ Այդ փորձնական աշխատութիւնները տեղի են ունենում ալսպէս կոչուած «սեմինար»-ներում, ուր ուսանողները ուսուցչապետի խորհրդով դրաւոր աշխատութեանց նիւթեր են ընտրում, գիտնական մեթոդով մշակում և ապա կարդում «սեմինարի» նիստերում և քննադատութիւններ լսում նախ ուսանողների և ապա ուսուցչապետի կողմից։ Լալպցիգի համալսարանի պատմական «սեմինար»-ում մշակուած նիւթերից մէկն է ներկայացնում և պ. Վ. Նալբանդեանի վերոյիշեալ աշխատութիւնը՝ ուսուցչապետ Լամպրեխտի ղեկավարութեամբ։ Աշխատութեան նիւթն է աշխարհահռչակ պատմարան Լէօպոլդ Ռանքէի համառօտ կենսագրութիւնը և ալն խնդիրը՝ թէ ինչպէս է նա ըմբռնում պատմութիւնը *)։

*) Ռանքէն 83 տարեկան հասակում սկսեց իւր «գլուխ դորժոցը»—ընդհանուր կամ ինչպէս ինքն է կոչում «Աշխարհի» պատմութիւնը—Weltgeschichte—և ղեռն չվերջացրած, 91 տարեկան հասակում վախճանուեց 1886 թ.։ Մեզ ծանօթ է իսահակ Թարութիւնեանի լոզուածը Մոսկուայի «Հանդէս գրականական»-ում Ռանքէի ընդհանուր պատմութեան մասին, որից տաւջ են բերուած ալն բոլոր հատուածները, որոնք վերաբերում են հայերին։